

Mark- och miljööverdomstolen

Miljödepartementet

Remiss av promemorian Anmälningsplikt för bortledning av grundvatten från täkter av berg

Miljödepartementets diarienummer M 2022/01762

Sammanfattning

Förslaget strider mot systematiken i miljöbalken och det är tveksamt om förfarandet med anmälan om avledning av grundvatten kan få någon praktisk betydelse.

För det fall förslaget genomförs bör det av författningstexten framgå att en förutsättning för att en anmälan ska kunna användas för avledning av grundvatten är att det redan pågår en prövning av tillstånd till fortsatt drift av verksamheten.

Utveckling av MÖDs synpunkter

Anmälningsplikten i 19 § förordningen om vattenverksamheter är idag avgränsad till att avse sådana vattenverksamheter som innebär små risker för miljöpåverkan. Avledande av grundvatten med de i förslaget angivna volymerna kan inte typiskt sett anses ingå i den gruppen på grund av risken för påverkan på motstående enskilda och allmänna intressen. Förslaget strider därför mot systematiken i miljöbalken.

Avsteget från tillståndsplikten innebär också att det kan bli svårare för de sakägare som påverkas av fortsatt grundvattenavledning att få sina invändningar eller krav på ersättning prövade, eftersom anmälningsförfarandet inte innehåller samråd eller möjlighet att föra fram krav på ekonomisk kompensation till följd av skada.

Syftet med den föreslagna bestämmelsen är enligt promemorian att mildra de materiella konsekvenserna av att en fråga om tillstånd till fortsatt täktverksamhet inte har hunnit avgöras innan befintligt tillstånd löper ut. Täktillstånd innehåller regelmässigt villkor om avslutande, återställande och efterbehandling. Normalt föreskrivs i täktillstånd att takten ska vara avslutad och efterbehandlad vid tillståndstidens utgång. Det innebär att sökanden inte kan vänta med detta och förutsätta att förnyat/förlängt tillstånd kommer att ges. Det förkommer också att det i tillståndet föreskrivs att efterbehandlingen ska vara gjord inom viss angiven tid efter tillståndstidens utgång. En fortsatt bortledning av vatten med stöd av den föreslagna bestämmelsen kommer i dessa fall i konflikt med tillståndets krav på att efterbehandlingen ska vara avslutad inom tillståndstiden eller annan i tillståndet angiven tidpunkt. Även på detta vis är förslaget oförenligt med miljöbalkens systematik.

När det gäller kravet på tillsynsmyndigheten att i vissa fall förelägga verksamhetsutövaren att söka tillstånd anges i promemorian att det ska finnas ett bedömningsutrymme för myndigheten. Vid bedömningen bör det t.ex. kunna beaktas om det är fråga om en tidigare tillståndsgiven verksamhet där påverkan på miljön och enskilda intressen till stor del redan har beskrivits och prövats inom ramen för tidigare meddelat tillstånd samt om en tillståndsprövning av verksamheten pågår. I sådana fall bör tillsynsmyndigheten kunna låta bli att förelägga verksamhetsutövaren att söka tillstånd för bortledning av grundvatten.

När det gäller en anmälan om bortledning av grundvatten som inte är kopplad till en pågående tillståndsprövning bör följande framhållas. Ett täktillstånd kan gälla i 20 år eller mer. Det innebär att det underlag som befintligt tillstånd vilar på kan vara föråldrat vad avser påverkan på miljön och enskilda intressen. Det går därför inte att utgå ifrån att de äldre uppgifterna kan läggas till grund för bedömningen av om det räcker med en anmälan. Såsom flera remissinstanser påpekat i svaren över promemorian Anmälningsplikt för att leda bort grundvatten från kalkstenstäkter (M2021/01463) så innebär en större grundvattenverksamhet typiskt sett påverkan på ett stort antal fastigheter och stora arealer mark och vattenområden och ställer höga krav på underlaget i den anmälan som

verksamhetsutövaren ska ge in till tillsynsmyndigheten, vilket inte är förenligt med ett förenklat förfarande.

När det gäller fall där tillståndsprövning av verksamheten pågår kan det dock förutsättas att det till följd av den finns relevant och aktuellt material för bedömningen av vattenavledningens effekter på miljö och enskilda intressen. I den situationen skulle en anmälan kunna fylla en funktion som ett förenklat förfarande. Det finns dock redan idag möjlighet för en verksamhetsutövare att, i de fall ett nytt tillstånd inte hinner beslutas innan det gamla tillståndet gått ut, söka tillstånd till fortsatt bortledning av vatten under en kortare period.

Avslutningsvis bör det också framhållas att det inte framgår av promemorian vilket underlag som har använts eller vilka avvägningar som har gjorts för att bedöma lämpliga mängdgränser och tidsgräns för anmälningsplikten. Det förefaller vidare som att inga utredningar har genomförts om konsekvenserna av förslaget för andra verksamheter än för Cementas verksamhet i Slite. I promemorian anges visserligen att förslaget kommer att bli tillämpligt för endast ett fåtal platser i landet, men det framgår inte hur den bedömningen har gjorts.

Beträffande förordningstextens utformning föreslås att i 19 § 11 c) orden ”per år” utgår eftersom bortledande enligt samma punkt b) får ske under högst tolv månader.

I handläggningen av ärendet har deltagit hovrättsråden Liselotte Rågmark och Gösta Ihrfelt, tekniska rådet Torbjörn Johansson och föredraganden Susanne Schultzberg.

Liselotte Rågmark

Susanne Schultzberg